



WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romuald Dalewski (przewodniczący)

SSN Renata Żywicka (sprawozdawca)

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z odwołania J.B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Rzeszowie

o wypłatę emerytury,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 3 sierpnia 2023 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie

z dnia 14 września 2021 r., sygn. akt III AUa 732/20,

**1. uchyla zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie i
zmienia wyrok Sądu Okręgowego w Przemyślu z dnia 21
października 2020 r., sygn akt III U 14/20 w ten sposób, że oddala
odwołanie;**

**2. zasądza od J.B. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
Oddziału w Rzeszowie kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych)
tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

(G.Z.)

UZASADNIENIE

Decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Rzeszowie z 29 listopada 2019 r., znak [...] przyznano J. B. prawo do emerytury z dniem 1 listopada 2019 r., w wysokości 674,98 zł, obliczonej zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej. Jednocześnie emerytura ta została zawieszona z uwagi na prawo do emerytury wojskowej, z czym nie zgodził się wnioskodawca wnosząc odwołanie.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji. Nadto sprecyzował, że zawiesił wypłatę emerytury na podstawie art. 95 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ponieważ wnioskodawca pobiera emeryturę przyznaną w oparciu o przepisy ustawy z 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin. Wprawdzie wnioskodawca spełnił warunki do przyznania mu emerytury wojskowej oraz „emerytury cywilnej” i ma prawo do obliczenia obu świadczeń, niedopuszczalne jest jednak pobieranie przez niego więcej niż jednego świadczenia.

Sąd Okręgowy w Przemyśle wyrokiem z dnia 21 października 2020 r., sygn. akt III U 14/20 zmienił zaskarżoną decyzję i zobowiązał Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Rzeszowie do podjęcia wypłaty zawieszanej emerytury wnioskodawcy J. B., poczynwszy od dnia 1 listopada 2019 r.

Z ustaleń Sądu pierwszej instancji wynikało, że J. B., urodzony [...] października 1954 r., decyzją Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego z 15 marca 2004 r. otrzymał prawo do emerytury wojskowej od 1 lutego 2004 r., przy czym wypłata emerytury zawieszona została do 31 stycznia 2005 r. Do obliczenia podstawy wymiaru świadczenia przyjęto 34 lat wysługi, w tym okres pracy od 1 września 1969 r. do 26 czerwca 1971 r. Emerytura wyniosła 75% podstawy wymiaru. Od 16 lutego 2009 r. wnioskodawca pozostawał w zatrudnieniu w Urzędzie Gminy w W., w oparciu o umowę o pracę, osiągając z tego tytułu przychód podlegający ubezpieczeniom społecznym. W dniu 18 listopada 2019 r. wnioskodawca wystąpił do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z wnioskiem o emeryturę, przyznaną następnie decyzją organu rentowego z 29 listopada 2019 r.,

znak [...] z dniem 1 listopada 2019 r. w wysokości 674,98 zł, obliczonej zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej. Z uwagi na zbieg prawa do więcej niż jednego świadczenia, wypłata emerytury została zawieszona do zgodnie z art. 95 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych do czasu wyboru świadczenia wyższego lub wybranego przez wnioskodawcę.

W ocenie Sądu Okręgowego odwołanie wnioskodawcy było zasadne. Istotę sprawy stanowiło ustalenie, czy organ rentowy zaskarżoną decyzją prawidłowo zawiesił wypłatę emerytury powszechnej wnioskodawcy w związku z faktem, że jest on uprawniony do emerytury wojskowej i w myśl art. 95 ust. 1 cyt. ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie przysługuje mu prawo do wypłaty dwóch świadczeń. Zdaniem Sądu pierwszej instancji skoro wnioskodawca jest emerytem wojskowym, to należy ustalić, czy do jego sytuacji znajduje zastosowanie wyjątek przewidziany w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej, który dotyczy przypadku, gdy emerytura wojskowa została obliczona według zasad określonych w art. 15a lub art. 18e ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym. Zgodnie z dyspozycją art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym emerytura dla żołnierza, który został powołany do zawodowej służby wojskowej po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r., wynosi 40% podstawy jej wymiaru za 15 lat służby wojskowej i wzrasta według zasad określonych w art. 15 ust. 1 pkt 1 i ust. 1a-5. Z kolei wedle treści art. 18e emerytura dla żołnierza wynosi 60% podstawy jej wymiaru za 25 lat służby wojskowej i wzrasta o 3% za każdy dalszy rok tej służby. Powołane przepisy ustawy o zaopatrzeniu nie mają zatem zastosowania do odwołującego J. B., który został zwolniony ze służby z dniem 31 stycznia 2004 r. po 30 latach służby. Wysokość emerytury wojskowej wnioskodawcy została obliczona w oparciu o przepis art. 15 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym. Z kolei w myśl art. 14 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym emerytowi uprawnionemu do emerytury obliczonej na podstawie art. 15 dolicza się na jego wniosek do wysługi emerytalnej, z zastrzeżeniem ust. 2, następujące okresy przypadające po zwolnieniu ze służby: zatrudnienia przed dniem 1 stycznia 1999 r. w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy; opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe po dniu 31 grudnia 1998 r. lub okres nieopłacania składek z powodu przekroczenia w trakcie roku kalendarzowego kwoty rocznej podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia.

Okresy, o których mowa w ust. 1, dolicza się do wysługi emerytalnej, jeżeli emerytura wynosi mniej niż 75% podstawy jej wymiaru oraz emeryt ukończył 55 lat życia - mężczyzna i 50 lat życia - kobieta albo stał się inwalidą. Sąd Okręgowy podkreślił, że w orzecznictwie ugruntowane jest stanowisko, zgodnie z którym funkcjonariuszom służb mundurowych można ustalić prawo do emerytury powszechnej pod warunkiem jednak niezaliczenia składowych okresów ubezpieczenia cywilnego do obliczenia emerytury mundurowej. Możliwość jednoczesnego nabycia prawa do emerytury z ubezpieczenia społecznego i emerytury mundurowej jest zatem możliwa tylko wówczas, gdy okresy ubezpieczenia powszechnego i służby mundurowej, w oparciu o jaką ustalono wysługę mundurową, nie zostały wzajemnie uwzględnione przy ustalaniu prawa do świadczeń, a każdy z nich ale z osobna jest samodzielnie wystarczający do uzyskania prawa do emerytury w określonym systemie. Nie jest przy tym możliwe zaliczenie okresów ubezpieczenia w okresach pełnienia służby i równoległego podlegania ubezpieczeniu społecznemu. Ostatecznie Sąd I instancji stwierdził, że wnioskodawca J. B., otrzymując emeryturę wojskową obliczoną w maksymalnych granicach podstawy wymiaru, nie miał możliwości włączenia okresów „cywilnego” stażu emerytalnego (poza okresem zatrudnienia przed rozpoczęciem służby tj. okresem zatrudnienia od 1 września 1969 r. do 26 czerwca 1971 r.) do algorytmu obliczenia wysokości emerytury wojskowej. Dlatego też ma on prawo do jednoczesnego pobierania dwóch świadczeń tj. emerytury wojskowej i emerytury powszechnej (mimo ich zbiegu). Tym samym, w związku z faktem, że pozostałe okresy zatrudnienia wnioskodawcy w żaden sposób nie zostały uwzględnione przez Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego, jak również nie mogły zostać uwzględnione - przypadają po okresie służby wnioskodawcy i nie dają podstaw do ich uwzględnienia w oparciu o art. 14 cytowanej ustawy - Zakład Ubezpieczeń Społecznych winien był na ich podstawie nie tylko obliczyć wysokość należnej wnioskodawcy emerytury, ale też wobec braku podstaw do zawieszenia, rozpocząć wypłatę obliczonego w ten sposób świadczenia. W tym stanie rzeczy, zaskarżona decyzja podlegała zmianie poprzez zobowiązanie organu rentowego do podjęcia i wypłaty emerytury powszechnej począwszy od dnia 1 listopada 2019 r. na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

Na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Rzeszowie od wyroku Sądu Okręgowego w Przemyślu, Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, wyrokiem z 14 września 2020 r. oddalił apelację. Sąd drugiej instancji w pełni podzielił ocenę prawną przeprowadzoną przez Sąd Okręgowy w zaskarżonym wyroku, a opartą na poglądach Sądu Najwyższego zawartych w wyroku z dnia 24 stycznia 2019 r. w sprawie II UK 426/17.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wniósł organ rentowy, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie w całości i zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.: przepisów art. 95 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (dalej jako ustawa emerytalna) w zw. z art. 95 ust. 1 tejże ustawy w zw. z art. 15a ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (dalej jako u.z.e.ż.) poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że wyjątek od zasady, wedle której w razie zbiegu u jednej osoby kilku świadczeń wypłaca się tylko jedno (art. 95 ust. 1 tejże ustawy), dotyczy także osób, które zostały przyjęte do zawodowej służby wojskowej po raz pierwszy przed dniem 1 stycznia 1999 r., ale ze względu na zasady ustalania wysokości emerytury wojskowej (przy uwzględnieniu okoliczności, że maksymalna wysokość emerytury wojskowej dla ww. osób nie może przekroczyć 75% podstawy jej wymiaru) nie miały uwzględnione przy ustalaniu tejże wysokości okresów składkowych, zarówno poprzedzających zawodową służbę wojskową, jak przypadających po zakończeniu tej służby. Wskazując na powyższe organ rentowy wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i zmianę wyroku Sądu Okręgowego w Przemyślu z dnia 21 października 2020 r., sygn. akt III U 14/20 i oddalenie odwołania oraz o zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się w pełni uzasadniona albowiem zarzut naruszenia prawa materialnego jest słuszny.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowana jest wykładnia art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej. W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia

15 grudnia 2021 r., III UZP 7/21 (LEX nr 3274620) Sąd Najwyższy przyjął, że ubezpieczonemu, który pozostawał w zawodowej służbie wojskowej przed dniem 2 stycznia 1999 r. i pobiera emeryturę wojskową wynoszącą 75% podstawy jej wymiaru, obliczoną bez uwzględnienia okresów składkowych i nieskładkowych, z tytułu których jest uprawniony również do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez niego (art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 291 ze zm. w związku z art. 7 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 586 ze zm.). W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy wskazał na ugruntowane w teorii prawa stanowisko odnośnie do reguł pierwszeństwa wykładni językowej. Ten kierunek akceptuje także judykatura Sądu Najwyższego i przyjmuje, że w państwie prawnym interpretator musi zawsze w pierwszym rzędzie brać pod uwagę językowe znaczenie tekstu prawnego. Jeśli zaś językowe znaczenie tekstu jest jasne, wówczas - zgodnie z zasadą *clara non sunt interpretanda* - nie ma potrzeby sięgania po inne, pozajęzykowe metody wykładni. W takim wypadku wykładnia pozajęzykowa może jedynie dodatkowo potwierdzać, a więc wzmacniać wyniki wykładni językowej wykładnią systemową czy funkcjonalną. Jeżeli jednak pojawiają się silne jurystycznie argumenty przeciwstawne, które upoważniają do stosowania w sprawie pozajęzykowych reguł wykładni prawa, to tego rodzaju wnioskowanie również jest akceptowane w teorii prawa. Przyjmuje się bowiem, że nawet gdy rezultaty wykładni językowej są jasne, ale pozostają w zasadniczej sprzeczności z hierarchią wartości systemu prawa, to dopuszczalne są inne metody wykładni prawa. Sąd Najwyższy podkreślił, że występująca w dotychczasowym orzecznictwie kontrowersja wywołująca rozbieżność, a w konsekwencji powodująca poważne wątpliwości i kreująca to zagadnienie prawne, nie dotyczy wykładni całego art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej, ale użytego w tym przepisie zwrotu: „emerytura (...) obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych”, który określa wyjątki od niewątpliwie obowiązującej w polskim prawie zabezpieczenia społecznego zasady

prawa do jednego świadczenia z tytułu tego samego ryzyka, zwanej też zasadą niekumulacji świadczeń.

W ocenie Sądu Najwyższego w powiększonym składzie, wykładnia będącego przedmiotem analizy zwrotu, dokonywana z uwzględnieniem reguł gramatycznych, musi prowadzić do wniosku, że uprawnione jest zarówno przyjęcie, że w art. 95 ust. 2 chodzi wyłącznie o odesłanie do zasad, a więc jedynie do sposobów obliczenia emerytury wojskowej określonych w art. 15a i art. 18e ustawy zaopatrzeniowej (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17), jak i uznanie, że owe zasady nie mogą abstrahować od dwóch odrębnych kręgów adresatów owych zasad, gdyż są one odnoszone tylko do nich, skoro unormowane w powołanych przepisach zasady obliczenia emerytur wojskowych dotyczą jedynie „żołnierzy powołanych do zawodowej służby wojskowej po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r.” oraz „żołnierzy powołanych do zawodowej służby wojskowej po raz pierwszy po dniu 31 grudnia 2012 r.” (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 grudnia 2013 r., II UK 223/13), natomiast z całą pewnością nie żołnierzy, którzy pozostawali w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., gdyż zasady obliczania przysługującej im emerytury wojskowej określają art. 14 i art. 15 ustawy zaopatrzeniowej, przewidujące między innymi możliwość doliczenia do wysługi emerytalnej okresów „stażu cywilnego”. To drugie stanowisko zyskuje zresztą wsparcie w wykładni gramatycznej kontekstowej, która nakazuje odwołanie się do tekstu, którego część stanowi zwrot podlegający interpretacji (kontekstu), a zatem każe uwzględniać także miejsce (otoczenie), w którym ustawodawca ów zwrot umieścił. W świetle uregulowań zawartych w powołanych przepisach, wspólnym mianownikiem dla wszystkich wymienionych grup żołnierzy zawodowych jest natomiast tylko maksymalna i minimalna kwota emerytury, która nie może przekroczyć 75% podstawy jej wymiaru (art. 18 ust. 1 oraz art. 18h ust. 1), a także nie może być niższa od kwoty najniższej emerytury (art. 18 ust. 2 i 3 oraz art. 18h ust. 2), ale już nie przyjęte w nich reguły obliczania emerytury. Wątpliwości w ramach tej metody wykładni dotyczą również sposobu rozumienia art. 15a ustawy zaopatrzeniowej w zakresie, w jakim co do samych zasad obliczenia emerytury przepis ten nakazuje stosować wyłącznie art. 15 ust. 1 pkt 1 i ust. 1a-5, a co za tym idzie eliminuje możliwość uwzględnienia okresów „stażu cywilnego” zarówno poprzedzających służbę (art. 15 ust. 1), jak i

przypadających po zwolnieniu ze służby (art. 14). Sąd Najwyższy wyraził przy tym pogląd, że interpretacja budzącego wątpliwości zwrotu, użytego w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej, przeprowadzona z uwzględnieniem językowych metod wykładniczych nie pozwala na uznanie, iż jego znaczenie jest na tyle jednoznaczne i jasne, że nie wymaga sięgnięcia do reguł pozajęzykowych. Przechodząc więc do wykładni systemowej, Sąd Najwyższy stwierdził, że może ona posłużyć potwierdzeniu obowiązywania w polskim prawie zabezpieczenia społecznego zasady prawa do jednego świadczenia z tytułu tego samego ryzyka ubezpieczeniowego, zwanej też zasadą niekumulacji świadczeń. W systemie powszechnym zasada ta znajduje potwierdzenie w regulacji art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej, który stanowi, że w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez zainteresowanego, a także w art. 95 ust. 2 *in principio* tej ustawy, zgodnie z którym przepis ust. 1 stosuje się również, z uwzględnieniem art. 96, w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym osób, o których mowa w art. 2 ust. 2, to jest żołnierzy zawodowych oraz funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Biura Ochrony Rządu, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej.

Analogiczne przepisy znajdują się w ustawie zaopatrzeniowej (art. 7) oraz w ustawie z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (także art. 7), które przewidują, że w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty w nich przewidzianych z prawem do emerytury lub renty albo do uposażenia w stanie spoczynku lub uposażenia rodzinnego przewidzianych w odrębnych przepisach

wypłaca się świadczenie wyższe lub wybrane przez osobę uprawnioną, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

W ocenie Sądu Najwyższego w powiększonym składzie, przy stosowaniu wykładni systemowej konieczne jest również sięgnięcie do kwestii temporalnych, które spowodowały, że doszło do zróżnicowania zasad obliczania emerytur wojskowych w zależności od daty powołania do służby. Sąd Najwyższy przypomniał, że na mocy pierwotnego brzmienia ustawy emerytalnej żołnierze zawodowi, którzy rozpoczęli służbę po dniu wejścia w życie tej ustawy (1 stycznia 1999 r.), zostali włączeni do powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych, natomiast uprawnienia emerytalne żołnierzy pozostających w służbie w tym dniu były określone nadal przez przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób (art. 1 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej w jej pierwotnym brzmieniu). Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw wprowadziła jednak do systemu emerytalnego zmiany polegające na ponownym objęciu żołnierzy zawodowych, którzy wstąpili do służby po dniu 1 stycznia 1999 r., zaopatrzeniowym systemem emerytalnym oraz wyłączeniu ich z ubezpieczeń społecznych, co stanowiło „rewizję” rozwiązania uprzednio przyjętego przez ustawodawcę. Poczynając od dnia 1 października 2003 r., wszyscy żołnierze zawodowi są zatem objęci systemem zaopatrzeniowym, bez względu na datę podjęcia służby. Wejście w życie ustawy zmieniającej z dnia 23 lipca 2003 r. doprowadziło równocześnie do zróżnicowania zasad obliczania emerytur wojskowych w odniesieniu do żołnierzy zawodowych, którzy służbę podjęli przed dniem 2 stycznia 2003 r. oraz poczynając od tego dnia. O ile bowiem ci pierwsi zachowali prawo do obliczenia wysokości emerytury wojskowej na dotychczasowych zasadach (art. 15 z uwzględnieniem art. 14 ustawy zaopatrzeniowej), o tyle dla tych drugich, to jest tych, którzy zostali powołani do służby wojskowej po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r., emerytura wojskowa wynosząca także 40% podstawy wymiaru za 15 lat służby wzrastała „według zasad określonych w art. 15 ust. 1 pkt 1 i ust. 1a-5”, a zatem wzrost przysługującej im emerytury nie mógł już uwzględniać okresów składkowych i nieskładkowych poprzedzających służbę wymienionych w art. 15 ust. 1 pkt 2-4 ustawy oraz przypadających po zwolnieniu ze służby (art. 14 ustawy). Opisana regulacja wyraźnie wskazuje na to, że skutek zmian dokonanych

ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. doszło do wprowadzenia nowego modelu obliczania emerytur wojskowych dla „nowych” żołnierzy zawodowych, powołanych do służby po dniu 1 stycznia 1999 r., przy czym zmiany te miały obowiązywać na przyszłość i ziścić się w nie wcześniej niż po dniu 31 grudnia 2013 r., gdy pierwsi powołani do służby żołnierze zawodowi osiągną minimalny 15-letni okres tej służby. Tacy żołnierze już w chwili powołania ich do służby znali swoją sytuację prawną po osiągnięciu tego stażu. Wiedzieli między innymi, że wprawdzie nie będą mogli uwzględnić sobie w stażu emerytalnym mającym wpływ zwiększenie świadczenia jakiegokolwiek stażu „cywilnego”, zarówno poprzedzającego służbę, jak i uzyskanego po zwolnieniu ze służby, jednakże z drugiej strony nabędą prawo do emerytury powszechnej, jeśli zdecydują się na podleganie ubezpieczeniom społecznym i zgromadzą kapitał składkowy, który zostanie „skonsumowany” po osiągnięciu przez nich powszechnego wieku emerytalnego bez względu na długość okresu opłacania składek. Sąd Najwyższy uznał, że systemowa wykładnia użytego w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej zwrotu „z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa (...) została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo 18e ustawy (zaopatrzeniowej) ...” daje podstawę do przyjęcia, że ów wyjątek należy interpretować nie tylko przedmiotowo, to znaczy wyłącznie przez pryzmat zasad obliczania emerytury wojskowej wynikających z art. 15a albo 18e ustawy zaopatrzeniowej, ale także podmiotowo, co oznacza konieczność wzięcia pod uwagę adresatów tych przepisów. To dla nich ustawodawca wprowadził bowiem (na przyszłość) możliwość równoczesnego pobierania emerytury wojskowej i emerytury powszechnej, odbierając im równocześnie prawo do wzrostu emerytury wojskowej z tytułu doliczenia stażu „cywilnego” i pozostawiając jednak taką samą możliwość (prawo wyboru) także dla żołnierzy powołanych do służby przed dniem 2 stycznia 1999 r., po spełnieniu (poczynając od dnia 1 stycznia 2025 r.) przesłanek określonych w art. 18i ustawy zaopatrzeniowej.

Rezultat wykładni systemowej znajduje potwierdzenie również w wykładni funkcjonalnej (celowościowej) art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej. Pośrednio na cel uregulowania zawartego w tym przepisie wskazują bowiem uzasadnienia projektów zmian ustawowych, z których wynika, że projektodawca nie zakładał możliwości kumulacyjnego pobierania świadczeń z obu systemów. Przyjął bowiem, a założenie

to zostało następnie w pełni zaakceptowane i zrealizowane w toku procesu legislacyjnego, że w każdym przypadku osoba uprawniona do emerytury wojskowej oraz emerytury powszechnej, która pozostawała w zawodowej służbie wojskowej w dniu 1 stycznia 1999 r. musi dokonać wyboru świadczenia, które ma być jej wypłacane, również wtedy, gdy wysokość emerytury wojskowej została obliczona wyłącznie na podstawie okresów tej służby, bez „uzupełnienia” jej o zwiększenie wynikające z przebytych okresów składkowych i nieskładkowych.

Sąd Najwyższy w powiększonym składzie podzielił także stanowisko wyrażone w wyroku z dnia 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17 (Legalis nr 1866677), zgodnie z którym dla analizy ukształtowanego w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej zbiegu świadczeń nie ma znaczenia art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, gdyż w odniesieniu do wynikającego z tego przepisu prawa do zabezpieczenia społecznego ustawodawca dysponuje dużą swobodą, co potwierdza powołane w wymienionym wyroku orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Uzupełniając Sąd Najwyższy stwierdził, że także Europejski Trybunał Praw Człowieka w decyzjach z dnia 11 grudnia 2018 r., nr 39247/12 (LEX nr 2626955) i nr 41178 (LEX nr 2627060) uznał uprawnienie państwa – strony Konwencji o ochronie prawa człowieka - do samodzielnego kształtowania systemu zabezpieczenia społecznego, w tym do wprowadzenia zasady wypłaty jednego świadczenia, w myśl której świadczeniobiorcy nie można przyznać jednocześnie dwóch świadczeń.

Konkludując, Sąd Najwyższy w powiększonym składzie stanął na stanowisku, że budzący wątpliwości interpretacyjne zwrot „z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa (...) została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo 18e ustawy (zaopatrzeniowej) ...” użyty w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej, wykładany z uwzględnieniem reguł gramatycznych, systemowych i funkcjonalnych powinien być rozumiany jako odnoszący się tylko do żołnierzy, których emerytury są obliczane na podstawie tych przepisów, a zatem do żołnierzy powołanych do zawodowej służby wojskowej, odpowiednio po dniu 1 stycznia 1999 r. oraz po dniu 31 grudnia 2012 r.

Sąd Najwyższy w niniejszym składzie podzielił pogląd prawny wyrażony w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2021 r. (sygn. III UZP 7/21), który znajduje zastosowanie także w rozstrzygnięciu niniejszej sprawy.

Odmienna wykładnia powołanych przepisów dokonana przez Sąd Apelacyjny przemawia za uwzględnieniem skargi kasacyjnej organu rentowego.

Dlatego też w oparciu o art. 398¹⁶ k.p.c. należało orzec jak w pkt 1 wyroku.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c., w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265) - pkt 2 wyroku.

[SOP]

(R.G.)